

SENDİKALARIN KRİZLE MÜCADELE PROGRAMLARI

Teori Dergisi, Haziran 2009

Yıldırım Koç

Türkiye, halkın yoksullaşması ve mülksüzleşmesi açısından, Cumhuriyet tarihinin en derin ve kapsamlı krizini yaşıyor. Kriz, başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm emekçi sınıf ve tabakaları olduğu kadar, emperyalistlerle yakın bir işbirliği içinde olmayan tüm diğer kesimleri de etkiliyor.

Bu koşullarda, krize karşı mücadelede öncelikli görev, işçi sınıfının siyasal ve sendikal örgütlerine düşüyor. İşçi sınıfının siyasal önderliğine talip siyasal partiler krizden çıkışa ilişkin programlar geliştiriyorlar. Ancak işçi sınıfının sendikal örgütleri, krizle mücadele konusunda çok yetersizler. Bu yetersizliğin bir bölümü yeterli uzman kadroya sahip olunmamasının yol açtığı amatörlükten ve dar bakışlılıktan, büyük bölümü ise benimsenen siyasal çizgiden ve Hükümet'le ilişkileri bozmama kaygısından kaynaklanıyor.

Bu durum, (a) krizin boyutları, sonuçları ve önemi; (b) krizin kaynağı ve nedenleri; (c) çözüm önerileri ve (ç) ittifak politikaları konusunda farklılıklara yol açıyor.

Bu yazıda, TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ, Türkiye KAMU-SEN, MEMUR-SEN ve KESK'in krize ilişkin değerlendirmeleri incelendi. Ne yazık ki, bu altı önemli örgütün kriz değerlendirmeleri ve krizden çıkışa ilişkin önerileri son derece yetersizdir. Bu örgütlerin 2001 yılında Emek Platformu içinde birlikte hazırladıkları Alternatif Program'ın sistematığı, kapsamı ve ciddiyeti, işçi ve kamu çalışanları sendikalarının bugünkü önerilerinde bulunmamaktadır.

TÜRK-İŞ'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

Krizin derinleştiği koşullarda her örgüt krizden çıkışla ilgili programlar oluşturmaya ve geliştirmeye çalışıyor. TÜRK-İŞ'in bu doğrultuda beş metni açıklandı.

Birinci metin, TÜRK-İŞ'in 28 Ekim 2008 tarihli "Dünyadaki Kriz ve Ekonomideki Dalgalanmalar Üzerine" yazısıdır.

İkinci metin, 2008 Kasım'ında hazırlanan "Ekonomik Krize Karşı Önlemler Raporu"dur.

Üçüncü metin, ikinci metnin 5 Şubat 2009 tarihinde toplanan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e sunulan biçimidir. Bu iki belge arasında önemli bir fark yoktur.

Dördüncü metin, TÜRK-İŞ tarafından kurulan ve kimlerden oluştuğu belirtilmeyen "Akademik Kurul"un hazırladığı İstihdamın Korunması ve Geliştirilmesi, Uygulanması Gereken Para ve Maliye Politikaları raporudur. Bu rapor, TÜRK-İŞ'in internet sitesinde yayımlandı ve TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 14 Şubat 2009 günlü toplantısına sunuldu. Işık Kansu, bu raporun Prof.Dr.Selahattin Tokay, Prof.Dr.Fuat Ercan, Prof.Dr.Vedat Bilgin, Prof.Dr.Erinç Yeldan ve Doç.Dr.Aydın Başbuğ tarafından hazırlandığını açıkladı.¹

Beşinci metin ise TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 14 Şubat 2009 günü yaptığı toplantı sonrasında yayımlanan bildiridir.

TÜRK-İŞ'in krize ilişkin önerilerde çok ciddi hatalar ve eksiklikler vardır.

Öncelikle, TÜRK-İŞ'in oluşturduğu Akademik Kurul tarafından hazırlanan İstihdamın Korunması ve Geliştirilmesi raporu ele alınacaktır.

TÜRK-İŞ Tarafından Oluşturulan "Akademik Kurul"un Raporu

Bu raporda Türkiye'de yaşanan krizin sorumluları olarak gösterilenler arasında emperyalizm, ulusötesi sermaye, IMF, Dünya Bankası ve AKP iktidarı yer almıyor. Krizin nedeni, "Türkiye ekonomisinin döviz üretme yeteneğinin hızlı biçimde artarken, döviz tüketme yeteneğinin daha hızla" artması olarak gösteriliyor. Ayrıca, Türkiye'nin "küresel ölçekte para bolluğundan kaynaklanan sermaye girişlerini iyi idare" edemediği ileri sürülüyor.

Raporda, Türkiye'nin onyıllardır bir avuç yerli ve yabancı sermayedar tarafından çok yüksek faizlerle nasıl soyulduğu, Türkiye'den dışarıya nasıl bir kaynak akışı olduğu,

¹ Işık Kansu, Bilinen Yeminden Kurtulmak, Ankara Kulisi, Cumhuriyet Gazetesi, 16.3.2009.

emperyalist güçlerin maşaları olan IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye ekonomisini nasıl bağımlı kıldığından söz edilmiyor.

Raporda, 1 Ocak 1996'da Avrupa Birliği ile girilen gümrük birliği ilişkisinin Türkiye ekonomisinde nasıl tahrip edici etkiler yarattığına hiç değinilmiyor.

Raporda, önceki iktidarların ve 6 yılı aşkın süredir de AKP iktidarının izlediği politikaların olumsuz sonuçlarının bugün yaşanan kriz üzerindeki etkilerinden söz edilmiyor.

Özelleştirmeler yoluyla devletin zayıflatılmasının, krizde ve krizden çıkma çabalarındaki olumsuz etkileri dile getirilmiyor.

Sonra da kalkıp şöyle yazılıyor: "IMF'siz bir program yapmak Türkiye ekonomisinin uzun vadeli önceliği olmalıdır."

"Uzun vadeli öncelik" ifadesiyle, bugün IMF'ye bağımlılık ve teslimiyet kabul edilmektedir. Böyle bir anlayışın nasıl ileri sürülebildiğini anlayabilmek mümkün değildir.

Raporda şöyle deniliyor: "Uzun dönemde ülkemizde hayat standartlarını yükseltmenin, yani ekonominin mal ve hizmet üretme potansiyelini artırmanın sadece ve sadece üç yolu vardır: İşgücünün miktarını ve kalitesini artırmak; sermaye stokunu artırmak; ekonomik teknolojik yenilik yapma kapasitesini artırmak."

Emperyalizmin sömürsü altında sürekli yoksullaştırılan bir ülkede, halkın refah düzeyini artırmak için bunların önerilmesi son derece anlamsızdır, yanıltıcıdır, mantık dışıdır. Bu önerilere, ancak Amerika'da okutulan iktisada giriş kitaplarında rastlayabilirsiniz; o kadar. TÜRK-İŞ'in, krizden çıkış ve halkımızın hayat standardının yükseltilmesi için "sadece ve sadece" bu üç yolu önermesi anlaşılabilir bir davranış değildir. Anlaşıldığı kadarıyla, bu rapor, internet sitesine yüklenmeden ve Başkanlar Kurulu'nda dağıtılmadan önce hiçbir ciddi denetimden geçmemiştir.

Raporda, iş olanakları yaratılması için konut sektörünün canlandırılması öneriliyor: "Kamu yatırımları için en iyi aday konut sektörüdür. Burada ana fikir şudur: Konut sektörü ileri bağlantı etkisi sıfır olan ancak geri bağlantı etkisi çok yüksek olan bir sektördür... Şu sorulabilir: Kredi mekanizmasının tıkanıdığı, ortalama insanların mevcut kredi borçlarını ödeyemediği bu ortamda kamu kesiminin TOKİ aracılığı ile yapacağı evler kime satılacaktır? Önemli olan bu konutların yapıma sürecinde ekonomiye talebin yaratılmasıdır. Kamu kesimi harcamalarını öncelikle bu şekilde konut sektörü aracılığı ile devreye soktuğunda, bu harcamalar derhal istihdam ve gelir yaratmaya başlayacaktır."

Ciddi bir iktisatçı bunları nasıl önerebilir? Kredi mekanizmasının tıkanıdığı ve insanların kredi borçlarını ödeyemediği koşullarda devlet konut yapacak ve bunları satamayacak; ancak böylece istihdam ve gelir yaratılmış olacakmış). Devletin sınırlı kaynaklarının bu şekilde israf edilmesini bir işçi örgütü ve ciddi bir iktisatçı nasıl önerebilir? Devletin bu alanda yapacağı her harcamanın borçlanmayla finanse edileceği ve bunun faiz yükünün Türkiye'nin daha derin bir krize itilmesine neden olacağı nasıl görülmez?

Türkiye'de kamu sektörünün kaynakları, ileri teknoloji kullanan, günümüz dünyasında rekabet edebilecek maliyetlerle üretim yapan alanlarda kullanılmalıdır; zaten doymuş olan konut sektörüne yeni bina yapmak için değil.

TÜRK-İŞ'in bu raporunda "hizmetler sektörünün istihdam yaratma gücü, sanayi sektörünün istihdam yaratma gücünden daha fazladır" denilerek, şu öneri yapılmaktadır: "IMF anlaşması ile elde edilmesi beklenen kaynakları firmalara yönelik kredi haline getirecek bir mekanizmanın öncelikle hizmetler sektörü için tasarlanması gerekmektedir."

Bunlar tam emperyalizmin talepleridir. Kaynaklar, doymuş konut sektörüne ve hizmetler sektörüne aktarılacak; Türkiye'nin üretken kapasitesinin geliştirilmesi engellenecek ve Türkiye, ulusötesi şirketlerin ve emperyalist ülkelerin daha da yüksek tekel karlarıyla mal sattıkları bir pazar haline getirilecek.

İşsizlikle mücadele nasıl bu kadar kahve sohbeti biçiminde ele alınabilir? AKP bunu yıllar önce gündeme getirmişti. Hangi ciddi iktisatçı, Türkiye'nin istihdam sorununun çözümünü zaten büyük bir kriz yaşayan inşaat sektöründe, zaten arz fazlası olan konut üretimine yatırım yaparak çözmeye çalışır? Bu raporu yazanlar, bu kahve sohbeti anlayışıyla, Sayın Başbakan gibi, TOBB'a bir öneri götürerek, her işverenin bir işçi daha istihdam etmesini de isteyebilirler.

Raporu yazarların anlayışı “piyasa mekanizmasının ana fikriyle uyumlu” çalışmaktır. Şöyle yazıyorlar: “Türkiye ekonomisinin sermaye hareketlerinin sınırlandırılmasına yönelik olarak piyasa mekanizmasının ana fikriyle uyumlu bir takım önlemleri tartışma gündemine getirmesi gerekmektedir.” Akademisyenler hala “piyasa mekanizması”nın ana fikrinin dışına çıkamıyorlar.

“Piyasa mekanizması” nedir? Ulusötesi şirketlerin ve emperyalist ülkelerin hakim olduğu ve oyun kurallarını belirlediği ilişkilerdir. Bunları kabul etmek, krizden çıkmak değil, emperyalist ülkelerin krizlerinin yükünün önemli bir bölümünü de üstlenmek anlamına gelir. Halbuki, TÜRK-İŞ’in 5 Şubat 2009 tarihli raporunda demokratik planlama savunulmaktadır.

Bilimsellik, gerçekliğin kavranmasıdır. Sözkonusu rapor gerçekleri kavramamıştır; yanlış yansıtmaktadır; bilimsel değildir.

TÜRK-İŞ’in 5 Şubat 2009 Tarihli Raporu:

TÜRK-İŞ’in raporu, TÜRK-İŞ Akademik Kurulu’nun raporundan çok daha ciddi, gerçekçi ve bilimseldir.

Raporda, Türkiye ekonomisinde geçmişten beri süren sorunların küresel krizle derinleştiği belirtiliyor: “Türkiye ekonomisinde varolan sorunlar yaşanan küresel krizle birlikte derinleşmiştir.”

Gelinen durumdan IMF ve Dünya Bankası’nı sorumlu tutuluyor: “Türkiye’de 1998’de Yakın Gözetim anlaşması ile başlayan ve ardından gelen stand-by anlaşmalarıyla sürdürülen Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (DB) patentli istikrar politikalarının bizi nereye getirdiği yaşanan süreç ile açığa çıkmıştır. Bu programların isabetsizliği, çarpıklığı ve de yanlışlığı bugün artık apaçık ortaya çıkmıştır. IMF-DB patentli politikaların terk edilerek, insana öncelik veren ekonomik ve sosyal politikaların benimsenmesi ve uygulanması gerekmektedir.”

TÜRK-İŞ’in raporu, IMF ve Dünya Bankası patentli politikaların terk edilmesini, insandan yana ekonomik ve sosyal politikaların geliştirilmesini savunuyor ve bunun yolunun da demokratik planlama olduğunu belirtiyor. Raporda yer alan bu bölüm son derece önemli ve olumludur: “IMF-DB patentli programların alternatifi vardır. İnsandan yana ekonomik ve sosyal politikaların geliştirilmesi, demokratik planlamayla mümkündür. Özel kesim için yönlendirici, kamu kesimi için bağlayıcı, bölgesel ve sektörel bağlantıları etkin bir şekilde oluşturulmuş ve demokratik katılıma açık planlama süreci başlatılmalıdır. Ülkenin gerçekleriyle uyumlu, kalkınma hedef ve politikalarıyla donatılmış, ülkeyi ve insanını temel alan yeni bir programa acilen ihtiyacımız vardır.”

Rapor, sosyal devleti güçlendirici harcamaları, krizden çıkışta ana araç kabul ediyor: “Yaşanan bu kriz, neo-liberal diye adlandırılan ve ücretleri düşüren, kamusal harcamaları azaltan, zenginlerin vergilerini düşürüp yoksul sınıfların doğrudan veya dolaylı vergilerini arttıran, tüm kamu hizmetlerini paralı hale getiren ve kamuyu üretim alanından çekip her şeyin özelleştirilmesini savunan ekonomik ve siyasi politikaların sonucudur. Kriz, sosyal devletin tahribi sonucu ortaya çıkmıştır, çözüm de sosyal devletin yeniden ve daha güçlü olarak uygulanmasındadır.”

Raporda yer alan çok doğru ve önemli bir talep ise, “kamu eliyle kullanılmakta olan tüm yardım fonları”nın Sosyal Güvenlik Kurumu’na devredilmesi ve dokuzuncu sigorta kolu olan aile yardımları şeklinde sürdürülmesidir.

TÜRK-İŞ, esneklik girişimlerine de karşı çıkmaktadır: “Ekonomik kriz döneminde işveren kesimi tarafından daha da yaygınlaştırılmak istenen esnek çalışma biçimleri kabul edilemez niteliktedir.”

Bunlar ve diğer bazı talepler, doğrudur, haklıdır ve hepimizin ortak istekleridir. Bu noktada belki eleştirilebilecek bir konu, önerilen ek harcamaların finansmanı konusuna değinilmemiş olmasıdır.

Ancak, bu olumlu noktaların yanı sıra, TÜRK-İŞ’in ekonomik krizle mücadele önerilerinde önemli bazı eksiklikler ve hatalar var.

İlk olarak, IMF ve Dünya Bankası suçlanıyor; ancak bu uluslararası finans kurumlarının gerçekte bağımsız birer yapı olmadığı, emperyalist Avrupa Birliği ile ABD'nin birer maşası olduğu dile getirilmiyor; AB'nin ve ABD'nin dayattığı politikalara karşı çıkılmıyor.

İkinci olarak, Türkiye'nin bugün yaşadığı sorunların temelinde, ülkemizin emperyalistler ve bir avuç yerli sermayedar tarafından yoğun bir biçimde sömürülmesinin bulunduğu dikkat çekilmiyor. Ankara Ticaret Odası'nın 1 Eylül 2007 günü yayımlanan "Türkiye Faize Çalışıyor" başlıklı basın açıklamasında belirtildiğine göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 1983-2007 döneminde topladığı her 100 dolarlık verginin 51 dolarını faiz olarak sermayedarlara aktardı. 25 yılda yerli ve yabancılara aktarılan para, 433 milyar dolardır. Bugün ülkemizde yaşanan sorunların en önemli nedeni, emperyalistlerin ve yerli sermayedarların bu sömürüsüdür. Bu sömürü nasıl görmezden gelinebilir?

Raporda eksik olan üçüncü nokta, gümrük birliği ilişkisidir. Türkiye'nin sorunlarının ve küresel krizden daha derin bir biçimde etkilenmesinin diğer bir nedeni, Avrupa Birliği ile 1 Ocak 1996 tarihinde girilen gümrük birliğidir. Gümrük birliği nedeniyle, Türkiye'nin dış ticaret politikasını belirleme hakkı ortadan kalkmıştır; ulusal egemenliğin önemli bir unsuru Avrupa Birliği'ne devredilmiştir. Bunun sonucu ise, özellikle imalat sanayindeki çöküşlerdir. Gümrük birliği, tarım ürünlerini de kapsayacak biçimde genişletilirse ve tarımda AB standartları uygulanırsa, tarımdaki çöküş daha da hızlanacaktır. Halbuki, TÜRK-İŞ'in krizle mücadele programında gümrük birliği ilişkisine son verilmesi yoktur.

Raporun dördüncü eksikliği özelleştirmelerle ilgilidir. TÜRK-İŞ'in krizle mücadele programında özelleştirme uygulamalarının durdurulması isteniyor. Doğru, ancak bu noktada bırakılırsa çok eksik bir talep. Özelleştirmeler durdurulmalı, yüksek yargının özelleştirmelere ilişkin yürütmeyi durdurma ve iptal kararları uygulanmalı, kamulaştırma yapılmalı, kamunun ekonomideki gücü ve etkinliği artırılmalıdır. TÜRK-İŞ'in de savunduğu demokratik planlama anlayışı, ekonominin yönetiminin "serbest piyasa" adı altında emperyalizme ve yerli sermayedarlara devredilmemesini de içermelidir.

Beşinci eksiklik, ekonomiye devletin müdahalesini sınırlayan kurul düzeninin tartışılmamasıdır. Ecevit Hükümeti döneminde kurulan çeşitli kurullar (Şeker Kurulu, Tütün Kurulu, Enerji Kurulu, v.b.) aracılığıyla belirli sektörlerle ilişkin politikaların belirlenmesinde sermayedarların rolü artırılmıştır. Ayrıca, Merkez Bankası'nın özerkleşmesi adına yabancı finans kurumlarının etkisi altına girmesini sağlayan düzenlemeden de vazgeçilmelidir.

Raporda, "kriz sosyal devletin tahribi sonucu ortaya çıkmıştır, çözüm de sosyal devletin yeniden ve daha güçlü olarak uygulanmasındadır," denilmektedir. Hayat ne yazık ki bu kadar basit değildir. Sosyal devletin tahribine yol açan dinamikler ve dengeler nelerdir? Krizin nedeni onlardır. Sosyal devleti daha güçlü olarak inşa edebilmek için gereken dinamikler ve dengeler nelerdir? Krizin çözümü de oradadır.

TÜRK-İŞ'in raporunda bir de teknik hata vardır. Raporda, "ILO standartlarında bir iş güvencesi, işe iadeyi sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmelidir," denilmektedir. ILO'nun bu alandaki düzenlemesi 158 sayılı Sözleşme'dir. 158 sayılı Sözleşme'de işe iade hakkı mutlak bir hak değildir; işverenin işçiyi işe kabul etmeme hakkı vardır; ancak bu durumda ek bir tazminat ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Ayrıca, TÜRK-İŞ'in öğrenmemekte ısrar ettiği bir nokta, Anayasamızın 90. maddesinde 2004 yılı Mayıs ayında yapılan değişiklik sonrasında onaylanmış ILO Sözleşmelerinin doğrudan uygulanırlık kazanmış olduğudur. ILO Sözleşmeleri ile iç mevzuatımızın çeliştiği durumlarda yargıçlarımızın anayasal görevi, yükümlülüğü ve zorunluluğu, çelişen iç mevzuat hükümlerini "zimnen mülga" sayarak, uluslararası sözleşme hükümlerini doğrudan uygulamaktır. Ancak nedense TÜRK-İŞ neredeyse tam beş yıl önce gerçekleşen bu önemli değişikliğin farkında değilmiş gibi davranmaktadır. Bu tavır, 2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'na ilişkin tekliflerinde de ortaya çıkmaktadır.

Peki, TÜRK-İŞ emperyalizmi suçlamamış da, AKP'yi suçlamış mı? Krizin sorumluları arasında yer alan AKP'ye karşı bir tavır belirlemiş, AKP'nin yerel seçimlerde başarısız olması için bir kampanya açmış mı? Hayır. Krizle mücadelenin yolunun AKP ile mücadeleden geçtiğine değinilmemiş. AKP'den hiç söz edilmemiş.

Peki, TÜRK-İŞ, derinleşen sorunlar karşısında ne yapacak?

TÜRK-İŞ, kıdem tazminatına yönelik bir saldırı karşısında “genel grev” tehdidini kullanıyor. Ancak derinleşen kriz karşısında ne yapacağı belirsiz. 14 Şubat 2009 tarihli Başkanlar Kurulu toplantısı sonrasında yayımlanan bildiri de şunlar belirtiliyor: “Hükümetin ve işverenlerin bu uyarının gereklerini yerine getirmemesi halinde yasalardan kaynaklanan demokratik hakların kullanılmasına devam edileceğini bildirmektedir.”

Bu çerçevede TÜRK-İŞ'in krizle mücadele programının diğer bir önemli eksikliği, işçi sınıfının birliğinin (birleşik cephe), tüm emekçi sınıf ve tabakaların birliğinin (halk cephesi) ve emperyalizm kaynaklı ve AKP destekli krizden zarar gören herkesin birliğinin (milli cephe) yaratılması doğrultusunda bir anlayışın ve çabanın olmamasıdır. Bu anlayış eksikliği nedeniyle de esnaf-sanatkarın ve köylünün sorunlarına hiç değinilmemiştir.

Özetle; TÜRK-İŞ'in krizle mücadele programı, bazı olumlu ve doğru tespitlere karşın, büyük eksiklikler ve hatalar içermektedir.

DİSK'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

DİSK'in ekonomik krizle mücadele için hazırladığı ve kitap olarak basmanın yanı sıra internet sitesinde de yayınladığı metin, “Küresel Kriz ve Türkiye, DİSK Görüş ve Değerlendirmesi” başlıklı ve 3 Kasım 2008 tarihli çalışmadır.

DİSK'in raporunda birçok doğru tespit bulunmaktadır. Bunların ilki, Türkiye ekonomisinin 2007 yılının başlarından itibaren bir krize girdiğidir. “Dolayısıyla bugünkü krizi sadece dışarıya bağlamak doğru değil”dir.

DİSK'in çok doğru diğer bir tespiti ise, krizle birlikte etnik ve dinsel çatışmaların kışkırtılma tehlikesidir: “Bu uygulamalar sosyal harcamaların iyice kısılması, yoksulluğun ve açlığın artması, ortaya çıkacak etnik ve dinsel çatışmaların kışkırtılması, bölgeler arası dengesizliklerin fazlaşması, demokratik örgütler ve sendikalar üzerindeki baskıların daha da yoğunlaşması ve anti-demokratik toplumsal yapının iyice kurumsallaşması sonuçlarını doğuracaktır.”

Gerçekten krizin en önemli olumsuz toplumsal etkilerinin başında, insanların sınıf kimliğini ve ulusal kimliğini kenara koyup, etnik kimlikle veya cemaat-tarikat-mezhep ilişkileri içinde sorunlarına çözüm arama çabasına girmeleri gelmektedir. Bu eğilimin doğal sonucu ise etnik ve dinsel çatışmalardır. Emperyalizm bu çatışmaları istemektedir; bu nedenle de hem etnik kimliği öne çıkaran girişimler, hem de cemaat-tarikat-mezhep temelli örgütlenmeler emperyalist güçler tarafından desteklenmektedir.

DİSK'in krizden çıkış için gündeme getirdiği birçok öneri doğrudur. DİSK,

- IMF reçetelerine dayalı politikaları reddetmekte;
- İşsizlik fonunun amacı dışında kullanılmamasını,
- Ücretliler üzerindeki vergi yükünün azaltılmasını,
- Spekülatif sermaye hareketlerini kısıtlayıcı tedbirlerin alınmasını,
- İş güvencesinin geliştirilmesini,
- Ücretlilerin gelirlerinin artırılmasını,
- yeni yatırımlarda istihdam ağırlıklı projelere ağırlık verilmesini istemektedir.

DİSK'in önemli diğer bir talebi, işsizlikle ve yoksullukla mücadele için oluşturulan fonların yönetiminin çalışanların sendikalarına bırakılmasıdır.

DİSK'in “tarımsal destekleme politikaları tarımdaki yoksullaşmayı önleyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir” talebi de doğrudur ve işçi – köylü ittifak açısından temel önemdedir.

Ancak bazı tespitlere katılmak ve bu önerilerin krizden çıkışla bağlantısını kurabilmek olanaklı değildir.

Günümüzde emperyalizmin ana politikası, Türkiye'de silahlı veya silahsız Kürt milliyetçiliğini, her türlü etnik yapılanmayı ve cemaat-tarikat-mezhep örgütlenmesini desteklemektir. Bu desteğin bir aracı da, merkezi hükümetin zayıflatılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesidir. İngilizler ve Fransızlar 1915 yılında Çanakkale'ye saldırırken de, ABD 2003 yılında Irak'a saldırırken de, demokrasi ve insan haklarını gerekçe olarak göstermişlerdir. Bugün bölücülük, irtica ve yerelleşmenin savunulmasında da “demokrasi” kullanılmaktadır.

DİSK'in tarihinde Kürt milliyetçiliğine verilen destek, 1977 yılı Aralık ayında yapılan 6. Genel Kurul sonrasında, Kurtuluş Grubu'nun etkili olduğu bir-iki sendikanın girişimleriyle başladı. Ancak 1992 yılından itibaren Kürt milliyetçilerinin taleplerinin bazılarında DİSK de sahip çıktı. Krizle ilgili önlemler arasında yer alan şu istekler de bu niteliktedir: "Ülkemizin barış içinde ve demokratik bir gelişme süreci yaşayabilmesi gündemde olan etnik sorunların katılımcı ve karşılıklı anlayışla çözülebilmeye bağlıdır. Bu nedenle Kürt sorununun ulusal bütünlük korunarak çözülmesi mutlaka sağlanmalıdır." "Katılımcı yerel yönetimcilik özendirilmelidir." "Yerel yönetimlere daha çok yetki ve kaynak sağlanmalı." "Güneydoğu – Kürt sorununa barışçı çözüm paketi geliştirilmeli ve uygulanmalıdır." "Savunma – güvenlik harcamaları azaltılmalıdır."

Türkiye'de kamu çalışanları sendikaları içinde Kürt milliyetçilerinin küçümsenmeyecek bir gücü vardır. O nedenle, bazı örgütlerin ülkemizin en önemli sorunlarını kenara atıp, Kürt milliyetçilerinin taleplerini öne çıkarmalarının nedenlerini (bu yaklaşıma karşı çıksak bile) en azından anlamak mümkündür. Ancak DİSK içinde Kürt milliyetçilerinin bir ağırlığı yoktur. Tam tersine, DİSK'e bağlı önemli bir sendikanın yönetiminde ülkücüler de yer almaktadır. DİSK'in böyle bir tavır içine girmesi, acaba Avrupa Komisyonu'ndan (emperyalist Avrupa Birliği'nin hükümetinden) daha fazla mali destek alabilmek için midir? Yoksa, öncelikle emperyalistlerin sorumlu olduğu bir konuda, etnik çatışma olasılığını da belirttikten sonra, etnik kimliği öne çıkarıcı öneriler geliştirmenin anlaşılır bir yanı yoktur.

DİSK'in metninde, krizden çıkabilmenin tek yolu olarak şunlar belirtiliyor: "Kamunun stratejik yatırımlarda yer alması, ekonomik gelişmenin planlı bir anlayışla yeniden düzenlenmesi ve eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alanların toplumcu yaklaşımlarla örgütlenmesi, bu krizden çıkabilmenin tek yoludur."

"Krizden çıkabilmenin tek yolu" tabii ki bunlar değildir. Bunların bile olabilmesi için önce aşağıda belirtilen ve DİSK'in talepleri içinde yer almayan düzenlemelerin gerçekleşmesi gerekir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 2003-2007 döneminde 433 milyar dolarlık faiz ödemesi yaptı. Bu faizi alanların büyük bölümü ulusötesi sermayedarlardır; bir bölümü yerli sermayedarlardır. Bu soygun belirtilmeden ve bu soyguna karşı mücadele edilmeden, krizden nasıl çıkılabilir?

DİSK'in kriz değerlendirmesinde emperyalizmden, ABD'nin ve Avrupa Birliği'nin emperyalist niteliğinden söz edilmemektedir.

Gümrük birliği ilişkisinin sona erdirilmesi savunulmamaktadır; "gümrük birliği askıya alınmalıdır" gibi utangaç bir öneri getirilmiştir.

"Özelleştirmeler durdurulmalıdır," denmektedir; ancak özelleştirilmiş işletmelerin yeniden kamu mülkiyetine geçirilmesi, kamulaştırılmalarının yapılması, devleti soyanların malına el konması gibi talepler yoktur.

Devletin ekonomiye müdahale olanaklarını iyice kısıtlayan Şeker Kurulu, Tütün Kurulu gibi yapılanmaların tasfiyesine ilişkin bir öneri söz konusu değildir; Merkez Bankası'nın özerklik adı altında uluslararası finans kuruluşlarına bağımlı kılınması uygulamasına karşı çıkmamaktadır.

AKP'nin krizdeki sorumluluğuna değinilmemektedir; yerel seçimler öncesinde AKP'ye karşı bir kampanya açılmamıştır.

İşçi sınıfının birliğinden, emekçi sınıf ve tabakaların birliğinden ve tüm anti-emperyalist, vatansever, yurtsever güçlerin birliğinden söz edilmemektedir.

DİSK'in krizle mücadele programı, Türkiye gerçeklerinden uzak, krizin gerçek sorumlusu olan emperyalistlere, yerli büyük sermayeye ve AKP'ye karşı tavır olma cesaretini gösteremeyen bir pakettir.

HAK-İŞ'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

HAK-İŞ'in krizle mücadele konusundaki en önemli belgesi, 5 Şubat 2009 tarihli Ekonomik ve Sosyal Konsey'e sunulan "Küresel Krizin Ülkemize Olası Etkilerini Azaltmak İçin Alınması Gereken Önlemler" raporudur.

2001 yılında Emek Platformu'nun Alternatif Programı'nı HAK-İŞ'çi arkadaşlarla birlikte hazırlamıştık; emperyalist güçlerin Kemal Derviş aracılığıyla Türkiye'ye dayattıkları Türkiye'yi çökertme programına karşı birlikte tavır almıştık. O çalışmayı hala önemsiyorum; bu nedenle HAK-İŞ'in bugünkü tavrını bir sendikaya yakıştıramadım.

HAK-İŞ şunları söylüyor: "Ortalama her 5 yılda bir kriz yaşayan ülkemizin, krizlere alışması, hazırlıklı olması ve soğukkanlı davranması gerekiyor." "Krizlere alışmak" tam bir teslimiyettir. Sendikaların görevi, krizlerin olmaması için gerekli müdahaleleri yapmaktır.

HAK-İŞ 2001 yılında bizlerle birlikte cepheden karşı çıktığı IMF programını bugün şöyle övüyor: "Özellikle 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ve tarihimizin en ağır ekonomik darbesini aldığımız krizler sonrasında atılan adımlarla sağlam ve istikrarlı bir ekonomik yapıyı oluşturmaya başarabildik."

Bugün yaşadığımız kriz, emperyalizmin 2001 yılında dayattığı programın sonucudur. Kemal Derviş aracılığıyla Türkiye'ye dayatılan program "sağlam ve istikrarlı bir ekonomik yapı" oluşturmadı; ekonomiyi dış müdahalelere daha açık hale getirdi, Türkiye'yi iyice zayıflattı.

HAK-İŞ, Sayın Başbakan'ın çizgisini benimseyerek, Türkiye'nin bir iç krizle karşı karşıya bulunmadığını, sorunların tümüyle dış kaynaklı olduğunu şöyle ileri sürüyor: "Dünya ekonomisi ile entegre olan Türkiye ekonomisinin dış kaynaklı bu gelişmelerden etkilenmemesi mümkün değildir... Bu aşamadan sonra krizin ülkemize yansımaları sonucu meydana gelen yada gelebilecek hasarların üzerine odaklanmalı, çözüm odaklı bir perspektifle konuya yaklaşmalıyız." Bu anlayışı eleştirmek bile anlamsız ve gereksizdir.

Hele şu aşağıdaki paragrafta yer alan görüş, ancak bir köy kahvesinde, hiçbir ciddi basılı yayın izlemeyen, krizle ilgili kitap okumamış ve hatta televizyonda ciddi ekonomi programı izlememiş insanların sohbetinde yer alabilir: "Yapılan kriz tellallığı ve kriz ticareti bir panik havası yaşanmasına neden olmuş, kartopu etkisi yapmış, ülkemizin çeşitli bölgelerinden ve sektörlerinden arka arkaya işten çıkarma haberleri gelmeye başlamıştır."

Böyle bir iddia nasıl ileri sürülebilir. İddiaya göre, sorunun sorumlusu emperyalizm bile değildir; kriz tellallığı ve kriz ticareti yapanlardır. Böylece emperyalizm de, AKP de temize çıkarılmakta; krizden yakınan herkes krizin sorumlusu olarak suçlanmaktadır.

HAK-İŞ'in önerileri şunlardır:

- "Ekonomik göstergeler doğru yorumlanmalı ve panik havası yaratılmamalıdır... Yoğun çıkar grubundan bazı sözcülerin görüne görüne toplumu panikletme çabalarına böylece etkin bir cevap verilmiş olur."
- "Merkez Bankası kamuoyunu daha iyi bilgilendirmelidir."
- "Siyasi ve ekonomik istikrarı torpilleyen yapay gerginliklerin azaltılması ve krizde mahreç arayan yatırım sermayesinin Türkiye'ye kazandırılması için bir inisiyatif geliştirilmelidir."
- "İhraç ürünlerinde yerli ara malları kullanımını artıran firmalara istihdam ve ihracat desteği verilmelidir... Bu destek vergi indirimi, vergi iadesi, seçici kredi gibi araçlar kullanılarak sağlanabilir."
- "Faiz oranları düşürülmelidir."
- "Üretim finansmanında garanti sağlanmalıdır."
- "Şirketler halka açılarak, reel ortaklık ilişkileri oluşturmalıdır."
- "Ülkemizde piyasadaki paranın alım gücüne yansımada ve alım gücüne dönüşme ritminde bir bozukluk bulunmaktadır. Bu bozukluğun giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır."
- "Doğu, Güney Doğu ve İç Anadolu başta olmak üzere, hayvancılığı teşvik programları süratle uygulamaya konulmalıdır."

HAK-İŞ'in "ekonomik ve siyasi önerileri" bunlarla sınırlıdır.

HAK-İŞ bu raporda Hükümetin o tarihe kadar yaptığı uygulamaları da uygun bulduğunu belirtmektedir. Bunların ardından da çalışma yaşamına ilişkin bazı istekler sıralanmaktadır.

HAK-İŞ'in krizle mücadele programı son derece amatörce hazırlanmış bir metindir. Çalışma yaşamına ilişkin bazı ciddi öneriler dışındaki görüşlerin bilimsellikten uzaktan yakından ilgisi yoktur.

HAK-İŞ'in krizle mücadele programı HAK-İŞ'in 8 yıl önce hazırlanmasına katkıda bulunduğu ve onayladığı Emek Platformu Alternatif Programı'yla taban tabana zıt bir anlayışla hazırlanmış, AKP'yi olumlayan ve AKP'nin sermaye yanlısı anlayışını onaylayan bir metindir.

HAK-İŞ'in krizle mücadele programı, emperyalist sömürüyü kabullenen, emperyalizmin dayatmalarına teslim olmuş bir anlayışın yansımasıdır. Gümrük birliği ilişkisinin sona erdirilmesi, faiz sömürüsüne engel olunması, özelleştirmelerin durdurulması ve özelleştirilen işletmelerin yeniden kamu mülkiyetine geçirilmesi, piyasaya hakim olan tekellerin diktatörlüğü yerine demokratik planlamanın getirilmesi, sıcak para hareketlerinin denetim altına alınması, iç ve dış borçların yeniden yapılandırılması gibi son derece önemli taleplerin hiçbiri HAK-İŞ'in gündeminde değildir.

TÜRKİYE KAMU-SEN'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

İşçi ve kamu çalışanı konfederasyonları içinde en kapsamlı değerlendirmeyi yapan ve önerileri geliştiren, Türkiye Kamu-Sen'dir. Ancak doğru doğrultuda yapılan tespitlerde ve önerilerde bir "utangaçlık" gözlenmektedir. Bu bölümde, Türkiye Kamu-Sen'in "Türkiye'de Kriz ve Çıkışın Yol Haritası" başlıklı iki çalışması ele alınacaktır. 2008 yılı sonundaki birinci çalışma "Ekonomide Milli Mutabakat Programı," 2009 yılı Nisan ayındaki ikinci çalışma ise "Kriz ve İşsizliğe Çözüm Önerisi" başlığıyla yayımlanmıştır.

Türkiye Kamu-Sen'in, krizin nedenleri konusundaki değerlendirmeleri büyük ölçüde doğrudur:

"Türkiye'de krizler, döviz darboğazına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Döviz darboğazının nedeniyse, makro-ekonomik dengelerin korunamamasıdır. İçeride TL aşırı değerlenmekte, bunun doğal etkisi olarak ithalat patlaması yaşanmakta, yüksek oranlı dış ticaret açığının desteklediği cari açık da borçlanma yoluyla kapatılmaktadır. Kredi ve borç verenler borçların ödenemeyeceği kuşkusuna düşerken, içeridekiler de devalüasyon beklentisi içine girdiğinde krizler patlak vermektedir."²

"Yaşanmakta olan son krizin temelinde Batı kapitalizminin açgözlülüğü yatmaktadır."

"Piyasalarda mümkün olduğu kadar az para bulundurularak Türk Lirası'nın değeri artırılmış, diğer yandan uygulanan vergi ve düşük ücret politikalarıyla toplumun büyük bir bölümünün alım gücü düşürülerek, iç talep daraltılmış ve piyasalar soğutulmuş, fiyat artışlarının kontrol edilmesi amaçlanmıştır... Piyasalardaki para miktarının azaltılarak, emisyon hacminin düşük tutulması, piyasaları durgunluğa iten bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır."

"Son yedi yıl içinde, ülkemize giren bol miktardaki sıcak para, kurların düşmesini sağlamıştır... Dışarıdan ülkemize döviz geldikçe kurlar aşağıya düşmüş, piyasadaki TL çekilerek Türk Lirası'nın değerinin artması sağlanmıştır... Ülkemizde görülen döviz bolluğu nedeniyle kurların aşağı inmesi, yurt dışından gelen ithal ürünlerin maliyetinin düşmesine neden olmuştur."

"Kolay yol, yüksek faize akın eden sıcak paraya, özelleştirme gelirlerinin eklenmesi ile sağlanan kaynağın, sistemin çarklarını çevirmekte kullanılması olmuştur. Böyle bir durumda ülkemiz tam anlamıyla dışa bağımlı bir hale getirilmiştir."

Türkiye Kamu-Sen'in krizin teknik altyapısıyla ilgili değerlendirmeleri doğrudur. Diğer örgütler Türk Lirası'nın kasıtlı olarak aşırı değerli tutulması konusunu atlarken, Türkiye Kamu-Sen'in bu konuyu öne çıkarması da önemli bir noktadır. 1998 yılında IMF ile yapılan Yakın İzleme Anlaşması sonrasında uygulatılan "düşük kur - yüksek faiz" politikası, bu oyunun başlangıç noktasıdır.

Türkiye Kamu-Sen'in, düşük kur uygulamasının olumsuz sonuçlarını doğru analiz ederken eksik bıraktığı nokta, yüksek faiz politikasının Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve bir bütün olarak Türkiye'nin yerli ve yabancı sermaye tarafından nasıl sömürüldüğü ve bunun ekonomik kriz üzerindeki etkileridir.

² Türkiye Kamu-Sen, **Türkiye'de Kriz ve Çıkışın Yol Haritası, Ekonomide Milli Mutabakat Programı**, s.10.

Türkiye Kamu-Sen'in krizden çıkışla ilgili en önemli önerileri, devletin rolünün artırılması ve milli ekonomik programdır:

"Ekonomik ve sosyal politikalar yeniden gözden geçirilmelidir... Öncelikli olarak 'ekonomide olağanüstü hal' ilan edilmelidir. Vakit geçirmeden, çok geniş kapsamlı, toplumun tüm kesimlerini içine alan bir platform oluşturulmalı, gerçekçi ve radikal kararlarla krizden çıkışın yolları aranmalıdır."

"Klasik liberal anlayışın, her türlü sosyal ve insani olguyu hiçe sayan, maksimum kar elde etme mücadelesinin dünyayı uçurumun kenarına getirdiği görülmelidir... Devletin ekonomik alanda daha etkin olduğu bir anlayışın benimsenmesi ve milli bir ekonomik program hazırlanması hepimizin arzusudur."

Türkiye Kamu-Sen keşke açıkça devletçiliği ve planlı ekonomiyi de savunsaydı. Bu önerilerin hayata geçirilebilmesinin yolu bu uygulamalardan geçmektedir.

Türkiye Kamu-Sen'in krizden çıkışla ilgili diğer önerileri şöyledir:

"1. Özellikle dar ve sabit gelirliilerinin alım güçlerinin yükseltilmesi, gelirlerinin reel olarak artırılması ve bu yolla piyasaların durgunluğa girmesinin önlenmesi,

"2. Kamu görevlileri üzerindeki sendikal sınırlamaların kaldırılması, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'na konulan çekincelerin kaldırılması ve kamu görevlilerine ILO standartlarında sendikal hakların tanınarak, toplu sözleşme ve grev hakkının uygulanması konularında yasal düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesi yoluyla toplumsal uzlaşa ve güven ortamının sağlanması,

"3. Halkbankası ve Ziraat Bankası'nın özelleştirilmesinden derhal vazgeçilmesi,...

"7. Kamu yatırımlarının artırılması, sosyal devlet anlayışının güçlendirilerek ekonomik dalgalanmalara karşı dirençli bir toplu oluşturulması,...

"9. IMF prangasından kurtularak, milli politikalar geliştirilmesi, IMF tarafından dayatılan kanunların yarattığı tahribatın telafi edilmesi,

"10. Bugüne kadar özelleştirme uygulamalarının doğurduğu olumsuz sonuçlar dikkate alınarak, özelleştirme konusuna daha temkinli yaklaşılması, ABD ve ABD'nin krizden çıkmak için uyguladığı kamulaştırma ve piyasalara devlet müdahalesi önlemlerinden yola çıkılarak bu konuda yeni bir milli program oluşturulması, ülkemizde de devletin ekonomi üzerindeki denetleyici ve düzenleyici rolünün artırılması,

"11. İstihdam artışının sağlanması için kamuda boş kadroların doldurulması, kamu görevlisi açığının kapatılması,

"12. Ülkemizin yer altı ve yerüstü kaynaklarına ve ormanlarına sahip çıkılarak, talan edilmesinin önüne geçilmesi,...

"14. Yolsuzluğa karşı kesin önlemler alınması, kaynak israfının önlenmesi,...

"17. Ülke çapında başlatılacak kampanya ile ülkemizde üretilen malların tüketilmesi için bilinçli bir toplum oluşturulması,

"18. Ülke içinde TL'nin kullanılması için kampanya başlatılması..."

"Kasalarda ve banka hesaplarında döviz cinsinden para bulundurmaya yerine TL bulundurulması, yurt içinde yapılacak her türlü işlemin TL cinsinden para karşılığında yapılması, Türkiye'de üretim yapmaya özen gösterilmesi."

Türkiye Kamu-Sen'in bu önerileri doğrudur. Ancak bazı noktalara da dikkat edilmesinde yarar vardır.

Türkiye Kamu-Sen, Anayasa'nın 90. maddesinde 2004 Mayıs'ında yapılan değişiklikle uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırlık kazandığını iyi bilmektedir. Genel Başkan Bircan Akyıldız, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda, bu değişikliğin önemini belirtmiştir. Yukarıda 2. maddede kamu görevlilerinin sendikal haklarına ilişkin istek, bu kavrayışı yansıtmamaktadır. Uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırlık kazanması nedeniyle, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri, hukuki statüsü ne olursa olsun, ücretli çalışanlara sendikalaşma ve (çok sınırlı istisnalar dışında) toplu pazarlık ve grev hakları tanımaktadır. Sorun, mevzuatın değiştirilmesi değil, uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırlık kazanması nedeniyle kağıt üzerinde var olan bu hakların kullanılabilmesi için duyarlılığın, bilginin, bilincin ve kararlılığın geliştirilmesidir.

Türkiye Kamu-Sen'in özelleştirme konusundaki istekleri de haklıdır; ancak yetersizdir. Devletin ekonomiyi müdahale araçlarının artırılabilmesi için özelleştirmeler durdurulmalıdır.

Ancak, özelleştirmelere ilişkin yürütmeyi durdurma ve iptal kararlarının uygulanması, özelleştirilen işletmelerin yeniden kamu mülkiyetine geçirilmesi ve devletin yeni işletmeler açması gibi talepler de önemlidir.

Türkiye Kamu-Sen, ulusal bütünlük konusunda son derece duyarlıdır. Özelleştirmelerin bu açıdan ne kadar önemli olduğu gerçeği de gözlerden kaçmıştır. Özellikle sağlık ve eğitim alanlarındaki özelleştirme ve yerelleştirme uygulamalarının, ulusal bütünlüğe ve bilince indirdiği darbe de dikkate alınarak, bu alanlarda da devletçilik savunulmalıdır.

Diğer taraftan, devletin ekonomiye müdahalesi konusunda örnek olarak ABD uygulamaları yerine, Türkiye Cumhuriyeti'nin en hızlı ekonomik büyümeyi gerçekleştirdiği 1930'lu yılların ve Atatürk'ün millileştirme ve devletleştirme politikalarının gündeme getirilmesi de daha uygun olurdu.

Türkiye Kamu-Sen'in "IMF prangası"na karşı çıkışı son derece haklıdır. Ancak bu doğru tavır bir adım daha ileri götürerek, IMF'yi yöneten ABD emperyalizmine ve Avrupa Birliği emperyalizmine de açıkça karşı çıkılması daha doğru olacaktır.

Türkiye Kamu-Sen'in ekonominin "dolarizasyonu"na karşı çıkışı da son derece haklı bir istektir. Yerli malı kullanma kampanyaları da krizden çıkışta kullanılacak araçlardan biridir.

Türkiye Kamu-Sen'in önemli bulduğu bir tavır da, işverenlerin krizden çıkış önerilerine karşı gösterdiği haklı tepkidir. Ancak burada teknik bir hata söz konusudur. Türkiye Kamu-Sen, "Avrupa Sosyal Şartı 'decent work' olarak tanımladığı 'saygın iş' kavramını geliştirmiştir,"³ demektedir.

Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa Konseyi tarafından kabul edildi ve 18 Ekim 1961 tarihinde imzaya açıldı. Bu metin 3 Mayıs 1996 tarihinde gözden geçirilerek yeniden yayımlandı. Ancak "saygın iş" kavramı bu metinde yer almamaktadır. Bu kavram, 1998-1999 yıllarında Uluslararası Çalışma Örgütü'nde geliştirildi ve 1999 yılında toplanan Uluslararası Çalışma Konferansı 87. Oturumuna sunulan Genel Direktörlük Raporu'nun adıydı ("İnsana Yakışır İş").

Türkiye Kamu-Sen'in işverenlere yönelttiği eleştiriler ise şöyledir:

"Bugün işverenlerin, işsizliğin çözümü ve ekonomik krizin reçetesi olarak getirdikleri önerilerin tamamı, çalışanları 'saygın iş'ten uzaklaştırmaya yönelik tedbirlerdir."

"İşverenlerin taleplerine baktığımızda, ekonomik krizden çıkışın ve işsizliğin çözümünün çalışan haklarının azaltılmasında, maaşların düşürülmesinde, işten çıkarmaların kolaylaşmasında olduğu gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. İşsizliğin azaltılması için çalışanların güvencelerinin yok edilmesi gibi bir yaklaşımın mantıksızlığı yanında, resmi veriler de işsizlik sorununun temelinde iş güvencesinden yoksun çalışmanın yattığını göstermektedir."

Türkiye Kamu-Sen'in krizden çıkış için doğru bir önerisi de, işverenlerin değil, tüketici halkın desteklenmesidir. Türkiye Kamu-Sen, bu konuda sosyal devlet ilkesini vurgulamakta, karını azamileştirmeye çalışan sermaye politikaları yerine, istihdamın artırılmasını savunmaktadır:

"Bu duruma karşı alınacak tedbir, ürettiğini satamayan, dolayısıyla üretim miktarını düşüren ve işçi çıkarmak zorunda kalan işletmelere doğrudan mali destek vermek yolunda olmamalıdır. Doğrudan veya dolaylı mali destek alan işletmelerin, üretimini artırmak için bir nedeni ve seçeneği olmayacağına göre, verilen desteğin istihdamı artırmaya, işletmeyi kurtarmaya yetmeyeceği açıktır. Yapılacak şey, mali desteğin tüketimi artırmaya yönelik olarak sağlanması, artan tüketim eğilimi ile birlikte işletmelerin yeniden üretim yapmaya yönelmesi yoluyla çarkların döndürülmesi ve istihdamın artırılması olmalıdır."

"Ekonomi politikalarının temel amacı, karı maksimize etmek yerine, istihdamı maksimize etmek olarak düzeltilmelidir... Ekonomik krizin etkilerinin azaltılması, vatandaşlarımızın bu krizden en az zararla çıkması için; sosyal devlet ilkesi temelinde tüm ekonomik politikaların ve özelleştirme uygulamalarının gözden geçirildiği yeni bir programa ihtiyaç vardır. Yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada insani ve sosyal değerlerin ön plana çıkarıldığı, en yüksek karı

³ Türkiye Kamu-Sen, **Türkiye'de Kriz ve Çıkışın Yol Haritası, Krize ve İşsizliğe Çözüm Önerisi**, Yay.No.25, Ankara, 2009.

elde etmek uğruna bütün etik değerleri yok sayan anlayışın terk edildiği sosyo-ekonomik programlarla krizden çıkılacaktır.”

Türkiye Kamu-Sen'in bu çerçevede en önemli önerisi de, emisyon hacminin artırılarak her ay dağıtılacak harcama çekleri aracılığıyla tüketime teşvikidir. Bu da, ciddiye alınması ve üzerinde tartışılması gereken son derece önemli bir öneridir:

“Emisyon hacminin GSMH'ya oranının 1 puan artırılması, yaklaşık 8 milyar TL dolayında ek kaynak sağlanması yolunu açacaktır. Ortaya çıkan bu kaynağın desteklenerek 12 milyar TL düzeyine çıkarılması ve dağıtılacak harcama çeklerinin yılın bütününe yayılması ile birlikte piyasaya her ay 1 milyar TL para aktarılmasını sağlayacaktır. Bu kaynağın çarpan etkisi ile birlikte piyasaya yansması aylık 4 milyar TL'yi bulacaktır.”

Bu önemli öneride eksik bırakılan, emperyalist güçlerin müdahaleleri sonucunda Merkez Bankası'nın emisyon politikası üzerinde getirilen kısıtlamalardır. Türkiye Kamu-Sen'in bu önemli önerisinin bir adım sonrası, Merkez Bankası'nın yeniden devletin ekonomiye müdahale araçlarından biri haline getirilmesi talebi olmalıdır.

Türkiye Kamu-Sen, tarım sektörünün desteklenmesini de istemekte ve devlet öncülüğünde büyük kooperatifleri savunmaktadır:

“Tarım arazileri iskana kapatılmalı, su kaynakları etkili bir şekilde koruma altına alınmalıdır. İşletilmeyen tarım arazileri işletmeye açılmalı, küçük tarım alanları birleştirilmeli ve devletin öncülük edeceği büyük kooperatifler vasıtasıyla modern teknikler kullanılarak işletilmelidir.”

Türkiye Kamu-Sen'in ikinci kitapçığında yer alan aşağıdaki öneriler de yukarıdaki değerlendirmeler ışığında ele alınabilir.

“Kamu görevlileri üzerindeki sendikal sınırlamalar ile Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'na konulan çekinceler kaldırılmalı ve kamu görevlilerine ILO standartlarında sendikal haklar tanınmalıdır.”

“IMF prangasından kurtularak, milli politikalar geliştirilmeli, IMF tarafından dayatılan kanunların yarattığı tahribat telafi edilmelidir.”

“Kamu bankalarının özelleştirilmesinden vazgeçilmesiyle, kamunun piyasa üzerindeki faiz ve teşvik temelli etkinliği korunacaktır.”

Türkiye Kamu-Sen'in değerlendirme önerileri kapsamlıdır, önemlidir; ancak yukarıda değinilen noktalar dışında da bazı eksiklikler içermektedir.

Avrupa Birliği ile sürdürülen gümrük birliğinin Türkiye ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri ve krizden kurtulmak için bu ilişkisinin kesilmesi gerektiği unutulmuştur. Emperyalist güçlerin dayattığı ekonomik kurulların kaldırılması isteği ile iç ve dış borçların yeniden yapılandırılması olmaksızın krizden kurtulmanın mümkün olmadığı da vurgulanmalıdır.

MEMUR-SEN'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

Memur-Sen'in kriz konusunda çıkardığı iki temel metin vardır. Birincisi, 3 Kasım 2008 günü yapılan Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısı'na Memur-Sen'in sunduğu belgedir. İkincisi, 5 Şubat 2009 tarihli Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısında sunulan çözüm önerileri raporudur.

Memur-Sen'in kriz konusundaki yaklaşımı Hükümet'in çizgisinde ve amatörce saptamalar ve önerilerden oluşmaktadır.

Memur-Sen'in krize ilişkin değerlendirmeleri büyük eksiklikler içermektedir. Bu yetersizliğin bir bölümü yeterli uzman kadroya sahip olunmamasının yol açtığı amatörlikten ve dar bakışlıktan, büyük bölümü ise benimsenen siyasi çizgiden ve Hükümet'e destek verme çabalarından kaynaklanmaktadır. Hükümet'e verilen desteğin karşılığı da alınmaktadır.

Memur-Sen, ortada “ekonomik kriz” olmadığı görüşündedir: “Öncelikle, krizi doğru isimlendirmeliyiz. Bu ekonomik değil finansal bir krizdir. Daha açık bir ifadeyle ekonominin bütün unsurlarını kapsayan bir kriz söz konusu değildir. Arz ve talep unsurları yönüyle bir kriz yaşanmadığı sürece de gerçek anlamda bir ekonomik krizden söz etmek mümkün değildir.”

Böyle bir değerlendirme yapabilmek için, iktisatla hiç uğraşmamış olmak gerekir. Memur-Sen'in “ekonomi” tanımı da, iktisatla pek ilgilenilmemiş olduğunu göstermektedir: “Ekonomi,

rakamlar üzerine kurulu kar-zarar odaklı bir matematiksel alandan çok üretici ve tüketicilerin psikolojik bakışlarıyla şekillenen sosyal bir mücadele alanıdır.”

Memur-Sen, krizin teğet geçeceği kanısındadır: “Sıralayacağım öneriler, krizin ülkemizden teğet geçmesini sağlamak yanında krizin oluşumunda suçlanması mümkün olmayan sosyal katmanların Devlete olan güvenini ve bağlılığını da artıracaktır.”

Memur-Sen, işsizlikle mücadelede Hükümet’in çizgisinin dışına çıkmamaktadır: “GAP, DAP, KOP gibi projeler ile duble yol yapımı, TOKİ uygulamaları hızlandırılmalı ve bu proje ve uygulamaların tamamlanmasını da sağlayacak şekilde bu alanlara dönük yeni istihdam paketleri ortaya konmalıdır.”

Memur-Sen, krizle ilgisi olmamasına karşın, profesyonel askerliği ve bedelli askerlik uygulamasını savunmaktadır. Bu öneriler, zorunlu askerlik görevinin kaldırılmasına, Türk ulusunu oluşturan çeşitli kesimlerin asker ocağında bütünleşmesine engel olmaya yönelik tehlikeli bir adımdır.

Memur-Sen, krizin tartışılmasına da karşıdır: “Bireylerin ve toplumun krizin olumsuz etkilerinden korunmasına dönük mali kaynaklardaki sınırlılık da dikkate alınarak, krizi temel gündem maddesi olmaktan çıkaracak şekilde, bireye ve topluma dönük demokratikleşme ve özgürleşme çalışmalarına hız verilmeli ve ertelenen demokratik ve özgürlükçü Anayasa çalışmaları ivedilikle sonuca bağlanmalıdır.”

Memur-Sen, IMF ile ilişkilere eleştirel bakmaktadır. Bu tavır olumlu bir gelişmedir. Ancak, Sayın Başbakan’ın yerel seçimler öncesinde IMF’ye sert çıkışlarının ardından IMF ile stand-by düzenlemesinin yeniden gündeme gelmesi sonrasında Memur-Sen’in bu tavrının sürdürülmesi olası değildir: “IMF’nin krizi bahane ederek Türkiye’ye yönelik yeni borçlandırma girişimlerine fırsat verilmemelidir. IMF ile yapılan anlaşmalar milletimiz tarafından benimsenmemekte ve milli onurumuza dokunmaktadır. Milletten kendine güveninin artması, yeni bir heyecan yakalaması için IMF ile anlaşma özellikle borç anlaşması yapılmamalıdır.” Dileğimiz, IMF ile yeni bir stand-by düzenlemesinin yapılması sürecinde Memur-Sen’in bu görüşleri dile getirmeye cesaret edebilmesidir.

Memur-Sen, özelleştirmeyi savunmaktadır: “Orman vasfını kaybetmiş ve fiilen başka amaçlarla kullanılan hazine arazileri başta olmak üzere hazineye ait taşınmazların satışına ilişkin çalışmalar hızlandırılmalıdır.”

Sayın Başbakan işsizlik mücadelede ciddi hiçbir iktisatçının ve politikacının akıl edemediği bir çözüm üretmiş ve bunu TOBB başkanına önermişti. Memur-Sen, bu mucizevi öneriye sahip çıkmakta ve hatta onu geliştirmektedir: “Kamu ve özel sektör, krizi bahane ederek, istihdamda daraltma yöntemine başvurmaya başlamıştır, bu politikalar terk edilerek kamu öncülüğünde istihdam planları revize edilip istihdam artırma odaklı bir güncelleme yapılmalıdır. Bu çerçevede, Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın, TOBB Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklioğlu’na ‘Her üyeniz bir kişi istihdam etse 1 milyon 200 bin kişi istihdam edilir’ sözüne katılıyor ve destekliyoruz. Ancak bu uygulamanın öncülüğünü kamunun yapmasını teklif ediyor ve kamu kurum ve kuruluşlarının her biriminin yapılarına uygun nitelikte bir kişi istihdam etmesini öneriyoruz.”

Memur-Sen, “sınırı aşan ve ülkemiz de tuzlanmaya sebep olan fazla suların komşu ülkelerle anlaşmalar yapılarak ovaların devamının sulanmaya açılmasıyla su satışından gelir elde edilmesi sağlanmalıdır,” demektedir. Ortadoğu’da su kavgasının giderek sertleştiği bir dönemde “fazla su” iddiası son derece tehlikelidir.

Memur-Sen, “İçme suyu, kanalizasyon ve yol yapımında havza sistemine geçilerek ana arterler belirlenerek israf önlenmeli, elde edilen kaynak istihdamda kullanılmalıdır,” demektedir. Ulusal düzeyde planlama gerekli ve yararlıyken, “havza sistemi” önerisi, bazı çevrelerin eyalet önerisinin altyapısını oluşturabilir; tehlikeli bir öneridir.

Memur-Sen, yeni bir anayasa önermekte ve bu anayasada “kamu çalışanlarına; a- Grevli-toplu sözleşmeli sendikal hak verilmeli; b- Siyaset yasağının kaldırılması sağlanmalı; c- Eğitim, öğretim ve çalışma hakkının önündeki her türlü engel kaldırılmalıdır,” demektedir. Memur-Sen, Anayasamızın 90. maddesinde 2004 yılı Mayıs ayında yapılan değişiklik sonrasında ILO Sözleşmelerinin doğrudan uygulanırlık kazandığının ve bu nedenle de 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri uyarınca kamu çalışanlarının çok büyük bölümünün grevli toplu

sözleşmeli hakka sahip olduğunun; asıl sorunun, bu hakka sahip çıkıp, kağıt üzerindeki bu hakkı hayata geçirmek için mücadele etmek olduğunun farkında değildir.

İsrail'in insanlık dışı Gazze saldırısı karşısında duyarlılığını gösteren Memur-Sen, krizle ilgili değerlendirmelerinde Avrupa Birliği emperyalizminden ve ABD emperyalizmin söz etmemektedir.

Memur-Sen, yaşadığımız krizde büyük rolü olan gümrük birliği ilişkisinin sona erdirilmesine ilişkin bir düşünceye sahip değildir.

Faize karşı olan bir anlayışı benimseyen Memur-Sen yöneticileri, devletimizin faizciler tarafından soyulması karşısında sessiz kalmaktadır. Memur-Sen, iç ve dış borçların yeniden yapılandırılması, sıcak para hareketlerinin denetlenmesi ve Türkiye'de yabancı paraların birçok alanda kullanılması konularının önemini bile farkına varamamıştır; bu konularda öneri getirmemektedir.

Memur-Sen, krizden çıkış çabalarında Merkez Bankası'nın önemli rolünün farkında bile değildir.

Memur-Sen, devletimizin ekonomiye müdahale kanallarını ortadan kaldıran ekonomik kurullar olgusuyla ilgilenmemekte, Türkiye'yi zayıflatan bu uygulamaya karşı çıkmamaktadır.

Memur-Sen, ulusötesi sermayenin ve yerli tekellerin hakim olduğu piyasayı savunmakta, özelleştirmeyi desteklemekte, devletçiliğe karşı çıkmaktadır.

Memur-Sen, emperyalist güçlerin dayattığı aşırı değerli Türk Lirasının ekonomimiz üzerindeki olumsuz etkilerini ve krizdeki rolünü anlayamamaktadır.

Memur-Sen, merkezi devleti zayıflatacak yerelleşme girişimlerini desteklemektedir; böylece krizin daha da derinleşmesinin koşullarını yaratmaktadır.

Memur-Sen'in krizle mücadele programı, önerilerin ekonomik sonuçlarının da dikkate alınmadığı ve Hükümet'in çizgisinden uzaklaşmaması için büyük çaba gösterildiği bir metindir. Türkiye'de herhangi bir kahvehanede krizle ilgili bir sohbet olsa, Memur-Sen'in raporundaki düzensiz ve rasgele önerilerin büyük bölümü gündeme gelebilir. Memur-Sen'in bu konuda daha profesyonelce çalışmalar yapması ve özellikle 2001 yılında kendisinin de onayladığı Emek Platformu Alternatif Programı'na başvurmasında yarar vardır.

KESK'İN EKONOMİK KRİZLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

Krizle mücadele konusunda KESK'in yaptığı çalışmalar son derece sınırlıdır.

KESK, DİSK, TMMOB, TTB ve Çiftçi-Sen 28 Ekim 2008 tarihinde ortak bir açıklama yaptılar. Açıklama, KESK Genel Başkanı Sami Evren tarafından okundu. Açıklamanın başlığı, "Krizden Çıkış İçin, Sosyal Dayanışma ve Demokratikleşme" idi.

Açıklamada, doğru bir biçimde, Türkiye'de zaten bir durgunluk yaşandığı belirtilerek, ağırlıklı olarak neoliberal politikalar eleştiriliyordu:

"Tüm dünya büyük bir krizle çalkalanıyor. 2007 yılından itibaren Türkiye'de başgösteren ekonomik durgunluk, dünya çapındaki krizle birleşerek büyük ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurmaya başladı. Her şeyden önce altını çizmek gerekir ki, kapitalizmin kendi doğasından kaynaklanan bu kriz, neoliberal politikaların iflas ettiğinin göstergesidir. Piyasacılığı, özelleştirmeleri, kuralsızlığı tek seçenek olarak dünyaya dayatanlar bu krizin asıl sorumlularıdır."

KESK Genel Başkanı Sami Evren'in 3 Kasım 2008 günü Ekonomi Koordinasyon Kurulu toplantısında yaptığı konuşmadaki saptama da bu niteliktedir: "Hükümet bugüne kadar görmezden gelse de, aslında Türkiye'de kriz, küresel krizin patlak vermesinden de önce başlamıştı. 2008 başından itibaren büyüme yaşanan durgunluk, işsizlikte yaşanan artış ve artık kimsenin saklayamaz hale geldiği hayat pahalılığı yurttaşlarımızın hayatlarını olumsuz yönde etkilemeye başlamıştı.

KESK, DİSK, TMMOB, TTB ve Çiftçi-Sen'in ortak açıklamasında, 2001 yılında Emek Platformu tarafından hazırlanmış olan Alternatif Program'a gönderme yapılması da son derece önemlidir:

"Yaşadığımız bu kısır döngünün farkında olan emekçiler, 2001 yılındaki krizde, IMF programına karşı, Emek Platformu çatısı altında ortak bir "Alternatif Program" ortaya koymuş, ne yazık ki, hükümet bu programı ciddiye almamıştır. Krize emekten yana çözüm üretmek

isteyenleri görmezden gelen dönemin iktidarının ve sonrasındaki AKP iktidarının Türkiye'yi sürüklediği nokta maalesef yeni bir kriz olmuştur. İçinde bulunduğumuz krizin tek nedeni uluslararası piyasalarda yaşanan kaos değil, 2001 krizinden sonra uygulanan ekonomik programdır. Dolayısıyla krizin asıl sorumlusu, bu dönemde iktidarda olan siyasi partilerdir.”

Ortak açıklamada, krizle mücadele açısından önemli birçok nokta göz ardı edilirken, “Kürt sorunu” aşağıdaki biçimde ön plana çıkarıldı:

“Hızla demokratikleşme yolunda adımlar atılmalıdır... Etnik, dinsel, kültürel çeşitliliği koruyucu ve destekleyici politikalar hayata geçirilmelidir. Toplumsal barış ve hoşgörü içerisinde birarada kardeşçe yaşamın desteklenmesi yolunda kamu otoritesi tarafından adımlar atılmalıdır. Kürt sorununa barışçıl ve demokratik bir çözüm bulunmalıdır.”

Aynı gün açıklanan “Sosyal Dayanışma Programı”nda ise yoksullara doğrudan gelir desteği verilmesi, istihdamı koruyucu ve artırıcı politikaların uygulanması, gümrük birliği ilişkisinin askıya alınması, sermaye ihracına kısıtlama getirilmesi, tarımsal üretime ve köylüye destek sağlanması, hanehalkı borç ödemelerine kolaylık getirilmesi, yerel yönetimlere kaynak aktarılması, bölgesel dengesizliğe müdahale edilmesi, kültürel hakların tanınması, askeri harcamaların kısıtlanması istendi.

Bu öneriler içinde, yerel yönetimlere kaynak aktarılması istemi son derece sakıncalıdır ve yerel yönetimlerdeki denetimsiz harcamalar düşünüldüğünde, kaynak israfına yol açacaktır.

KESK Genel Başkan Sami Evren'in 3 Kasım 2008 günü Ekonomi Koordinasyon Kurulu'nda yaptığı konuşma ise KESK'in krizle mücadeleye ilişkin önerileri konusundaki tek belgedir.

Sami Evren, konuşmasında “tüm toplumsal kesimleri kapsayacak bütünlüklü bir Emek ve Demokrasi Programı”nı savundu ve bu programın satır başlarını şöyle özetledi:

- IMF ile yürütülen her türden pazarlık sona erdirilmelidir.
- Kriz gerekçesiyle keyfi işten atmalar engellenmeli, iş güvencesi etkinleştirilmelidir.
- Temel ihtiyaç maddelerine son bir yılda yapılan fahiş zamlar geri alınmalıdır
- Herkesten mali gücüne, servetine ve gelirine göre vergi alınmalıdır.
- Asgari ücret vergi kapsamından çıkartılmalıdır.
- Kayıtdışı ve yasadışı iktisadi faaliyetler ve yolsuzluklar önlenmelidir.
- Başta eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, barınma, beslenme, su ve enerji olmak üzere “temel insan hakları” hiçbir biçimde ticarileştirilmemelidir. Kamusal olanaklarla ücretsiz olarak sağlanmalıdır.
- Kriz bahanesiyle ücretlerin düşürülmesine izin verilmemelidir. Tüm çalışanlara insanca yaşanabilecek bir ücret verilmelidir.
- 12 Eylül askeri darbesinin ürünü olan, hazırlanışı kadar içeriğiyle de antidemokratik ve baskıcı bir karakterde olan “1982 Anayasası” tümünden kaldırılmalıdır. Toplumun geniş kesimlerinin katılımı ve uzlaşmasıyla eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik bir anayasa hazırlanmalıdır.
- Bugüne kadar “Kürt Sorunu”nda takınılan “inkar” ve “imha” siyaseti terk edilmelidir. “Kürt Sorunu”nun askeri ve şiddete dayalı yollarla değil, barışçıl ve demokratik zeminde sosyal, kültürel ve siyasal yollarla çözümü doğrultusunda adım atılmalıdır.
- İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi için etkili ve caydırıcı önlemler alınmalıdır.
- Her türden düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü güvence altına alınmalıdır. Başta 301. madde olmak üzere kanunlarda yer alan aksi düzenlemeler kaldırılmalıdır.
- Her türden inanç ve inançsızlığın özgürce yaşanabilmesi kamusal güvence altına alınmalıdır. İnanç özgürlüğünün ve laikliğin önündeki engeller olan zorunlu din dersleri kaldırılmalı, Diyanet İşleri Başkanlığı yeniden düzenlenmelidir.
- Kamu emekçilerinin toplu sözleşme ve grev hakları tanınmalı, siyaset yasakları kaldırılmalıdır.
- Anayasadan başlayarak tüm kanunlarda cinsiyet ayrımcılığını içeren ifadeler kaldırılmalıdır.

KESK'in krizle mücadeleye ilişkin önerileri bunlarla sınırlıdır.

Bu listede önemli ve doğru bazı talepler vardır; ancak önemli eksiklikler ve krizle hiçbir ilgisi olmayan bazı istekler de söz konusudur.

KESK nedense emperyalizm ve özellikle de Avrupa Birliği emperyalizmi kavramını kullanmaktan ısrarla kaçınmaktadır. IMF'ye karşı çıkış doğrudur; ancak IMF'yi ve onun kardeş rgütleri Dünya Bankası ve Dünya Ticaret rgütü'nü yöneten gücün ABD ve AB emperyalizmi olduğu gözlerden gizlenmemelidir.

Gümrük birliği ilişkisinin askıya alınması talebi yetersizdir. Türkiye'nin emperyalist sömürüye maruz kalmasının önemli araçlarından biri olan gümrük birliği ilişkisi sona erdirilmelidir.

KESK, yerli ve yabancı sermayedar sınıfın Türkiye'yi faiz ödemeleri aracılığıyla nasıl sömürdüğünü göz ardı etmektedir.

KESK, krizle mücadelede "Kürt Sorunu"nu gündeme getirmektedir; ancak özelleştirmeleri, sermayenin hakimiyetini artıran ekonomik kurulları, Merkez Bankası'nın ekonomiye müdahalenin bir aracı olarak kullanılmamasını, yerli ve yabancı tekellerin piyasadaki hakimiyetini, sıcak para hareketlerini, iç ve dış borçların yeniden yapılandırılmasını gündeme getirmemektedir.

KESK, emperyalist AB'nin ve ABD'nin baskısıyla 1998 yılından beri uygulanan "düşük kur – yüksek faiz" politikasının ve aşırı değerli TL'nin kriz üzerindeki etkisini de kavramamış gözükmektedir.

KESK'in ekonomik krizle mücadele konusundaki önerileri son derece yetersizdir. Keşke Emek Platformu'nun 2001 yılında hazırladığı Alternatif Program'a başvursalardı ve daha sistemli bir öneri paketi geliştirselerdi.

SONUÇ

Türkiye, tarihinin son derece ilginç dönemeçlerinden birini yaşamaktadır. Bu süreçte, yaşanan ekonomik krizin büyük etkisi olacaktır. Ancak ne yazık ki, işçi sınıfının sendikal örgütleri, bu süreci yeterince kavrayabilmiş değildir. Bu durumda görev, işçi sınıfına, emekçi sınıf ve tabakalara ve tüm ulusa önderlik etme çaba ve niyetinde olan siyasal yapılara düşmektedir. Sendikaların bu program eksikliklerini ve yanlışlıklarını eleştirmek ve doğruları sunmak, öncelikle onların görevidir.